

OSCAR WILD : SALOMA

1. ŽIVLJENJE IN DELO OSCARJA WILDA

Oscar Wilde se je rodil leta 1854 v Dublinu. Ustvarjal je pod vplivom Walterja Paterja, utemeljitelja esteticizma. Književnost Oscarja Wilda spada v obdobje nove romantike. Je eden najvidnejših predstavnikov evropskega larpurlartizma in dekadence, upira pa se realizmu in naturalizmu. Uspešen je bil na turnejah po Ameriki, kasneje kot gledališki avtor v Angliji. Bil je dve leti zaprt, obtožen homoseksualnosti. Po izpustitvi je živel osamljen v Parizu in tam leta 1900 umrl

V začetku devetdesetih let 19. stoletja je življenje v glavnih mestih zahodne Evrope potekalo v zatišju pred vojnimi spopadi sosednjih držav. Imperializem in kolonializem tako imenovanih velikih sil sta se z vojaškim in drugačnim nasiljem uveljavljala predvsem v Aziji in Afriki, tudi boji za neodvisnost narodov so potekali večinoma na obrobju Evrope. Drugače se je pa prav v velikih političnih in kulturnih središčih čutilo, da je bila zadnja tretjina 19. stol za Evropo, predvsem za Zahodno Evropo, obdobje tehničnega napredka in gospodarskega razmaha, obdobje razcveta znanosti in umetnosti.

Wilde je zaradi uspelih, splošno znanih sodobnih literarnih, likovnih in glasbenih obdelav starega biblijskega motiva namenil, da ga bo še sam obdelal po svoje. Menda je svojo varianto najprej poskušal izdelati v verzih, nato kot prozno pripoved in šele nazadnje mu jo je leta 1891 uspelo dokončati kot dramo. Napisal jo je v Parizu, v francoščini, z izrecnim namenom, da se uveljavi še pred zahtevnim pariškim občinstvom, potem, ko si je zlasti s komedijo pridobil londonsko.

1. KATERE UPODOBITVE SALOME V KNJIŽEVNOSTI IN SLIKARSTVU POZNAŠ.

- Pablo Picasso je upodobil Salomo.
- Na Slovenskem sta Salomine motive umetniško obdelala Slavko Osterc, ki je napisal opero Saloma in Tone Kralj, ki je leta 1932 v olju naslikal Salomo s Krstnikovo glavo.

2. PRIMERJAJ WILDOVO OBDELAVO SALOMINEGA MOTIVA Z BIBLJSKIM MOTIVOM. V ČEM SO RAZLIKE?

V biblijski zgodbi, ki opisuje Janeza Krstnika, Saloma ni osrednji lik temveč sta to bila Herod in Heriodada, ki je prerokova prava sovražnica in ne Saloma, kakor je prikazano v delu Oscara Wilda. Heriodada želi njegovo usmrtitev in zvijačno uporabi kot orodje svojo hčer.

3. ZUNANJA ZGRADBA DELA.

Saloma je drama enodejanka. Prisotno je klasicistično načelo o enotnosti kraja, časa, dejanja. Tako se zgodba odvija v eni noči v Herodovi palači in se zaključi v enem dejanju.

Dramski trikotnik:

- a) ZASNOVA: Mladi Sirijec opazuje Salomo in se kasneje ubije (prva t.i. nesreča)
- b) ZAPLET: Saloma se pogovarja z Johanaanom. Kasneje sklene dogovor z Herodom.
- c) VRH: Saloma zapleše in zahteva Johanaanovo glavo. Salomin monolog ob njegovi smrti
- d) RAZPLET: Herodiada brani hčer, Heron jo zaničuje. Saloma govori o poljubu.
- e) RAZSNOVA: Salomo da Herod usmrtiti. Vojaki jo pomečkajo.

4. DOGAJALNI ČAS IN KRAJ.

Gre za enotnost kraja, časa in dogajanja.

Tragedija se dogaja za časa cesarja Tiberija. Vendar po klasicističnem načelu poteče v enem kosu in ni časovnih lukenj ali presledkov. Celotno dogajanje se odvije sklenjeno od začetka do konca na veliki terasi Herodove palače (katera naj bi bila na območju Galileje kjer je vladal tetrarh Herod Antipa), ki gleda na slavnostno dvorano.

5. KDO SO GLAVNE DRAMSKE OSEBE IN KAKŠNI SO NJIHOVI MEDSEBOJNI ODNOSI?

- **Saloma** je Herodiadina hči in Herodova pastorka. Je lepa in privlačna princesa ter paša za oči marsikateremu moškemu. Po značaju je zelo trmoglava in razvajena. S svojimi čari vedno dobi kar si želi. Vendar pa je obenem zelo zdolgočasena in ko zagleda preroka Johanaana se vanj v hipu zaljubi, še več z njim postane obsedena in si želi telesne ljubezni. Ko jo ta zavrne se počuti užaljeno. Tetriarhu Herodu naroči naj ji prinese prerokovo glavo v srebrni skledi. V tem se pokaže krutost njene narave, ki se skriva pod tem krhkim telescem. Nazadnje tudi ona konča tragično.
- **Johanaan** = prerok. Deluje zelo vzvišeno in nedostopno. Naklonjen je samo Gospodu, drugih pa ne upošteva. Zelo žaljiv je do kraljice, katero vselej zmerja. Vanj je zaljubljena Saloma, a on njeno ljubezen zavrača, zato nakoncu izgubi življenje.
- **Herodiada** je kraljica in Herodova žena. Svojega moža ne ljubi in povsod išče le koristi. Do vsega je ravnodušna in hladna. Zaničuje Johanaan, preroka saj jo le ta ves čas ozmerja. Ne verjame v čudeže in preostala znamenja. Pokazala se je kot kruta in ošabna ženska. Prav tako kot njena hči si je želela prerokove glave.
- **Herod** je tetriarh in drugi mož Herodiade. Je nasilen in krut vladar obenem pa tudi nemočen, saj tudi njega prevzame Salomina lepota in je zanjo pripravljen storiti vse. Kot lahko vidimo v zgodbi je bil vraževeren, saj je verjel v znamenja, ki kažejo na nesrečo (kri, luna.....). Bal se je preroka in njegovih napovedi.

6. BODITE POZORNI NA MOTIV LUNE. KAKO GA RAZUMETE?

Vsaka oseba vidi drugačno obliko ali barvo lune, ki odraža notranjost glavnih oseb, napoveduje usode in nam pove česa se osebe bojijo, si želijo

7. ALI JE SALOMA POZITIVEN ALI NEGATIVEN LIK?

Menim, da je Saloma negativen lik. Čeprav nam na začetku ne kaže v celoti svoje pozitivne strani

8. KAKO RAZUMEŠ NASPROTJE MED SALOMO IN JOHANAANOM?

Saloma in Johanaan živita vsak svojo skrajnost. Lahko bi rekli, da se Johanaan poln preroškega daru in vztrajne volje ne pusti omajati niti v temnem vodnjaku, Saloma pa si že ob pogledu na Johanaanovo telo zaželi, da bi ga imela.

Johanaan, prerok, ki je bil poslan od Boga, je bil zazrt v prihodnost, ni ga zanimala sedanost, bil je trdno odločen, da bo ostal zvest svojemu poslanstvu in ne bo klonil pred nobeno preizkušnjo. Ljudi je opozarjal na njihove grehe tudi za ceno svoje svobode. To se jasno kaže, saj slabosti in napake očita celo samemu tetrarhu in njegovi ženi. Ljudje so se mu posmehovali, saj niso vedeli o čem govori, ampak to ga ni zmedlo.

Saloma, babilonska princesa, pa je živela za sedanost, poveljevala je svojo lepoto s katero je očarala vsakega moškega. V življenju je dobila vse, česar si je zaželela. Zaželela si je tudi kraljevega zapornika Johanaana. Kljub Herodovi prepovedi, da bi kdorkoli videl preroka, je s svojimi čari prepričala mladega Sirijca, da ji je omogočil dostop do zelenega moškega. Ljubil jo je, zato ji je ustregel kljub prepovedi. Lahko rečemo, da je Saloma izkoristila stotnika, da bi prišla do svojega. Pri tem pa se ni ozirala na žrtve – mladi stotnik se je ubil, pa je to ni niti ganilo.

Johanaana pa Salomina lepota ni preslepila. S svojo trdno voljo in vizijo si je v znak zvestobe Bogu celo zavezal oči. Salomo pa je njegova zavrnitev šokirala. Ni bila navajena, da bi ji kdo karkoli odrekel. Lahko bi rekli, da jo je to pahnilo v blaznost. Od tega trenutka naprej je namreč želela dobiti Johanaana za vsako ceno. Ker pa ga ni mogla poljubiti živega, si ga je pač zaželela mrtvega! Spet je uporabila svoje sposobnosti in s plesom od Heroda izvabila obljubo, da jo bo dal vse, zahtevala pa je seveda prerokovo glavo na krožniku. Tu se vidi popolna blaznost. Želela ga je poljubiti na vsak način in ga tudi je – obglavljenega.

Johanaan je do smrti ostal zvest svojim idejam, Saloma pa je končala tako bedno kot je živela. Slednji si je celotno življenje prizadeval odkriti resnico, Saloma pa je le gledala, kje bi zadovoljila svoje potrebe, zato je tudi tako sramotno končala, Johanaan pa je umrl pokončno, saj je izživel svoje ideale.

Prerok Salomo že od začetka zavrača, in trdi da je prek njene matere, prišlo zlo na svet. Saloma preroka ljubi a nakoncu zahteva, da ga ubijejo. Ta okrutnost izvira iz prerokovega sovraštva do matere in posledično nje. Saloma misli da si lahko z umorom prilasti njegovo ljubljeno dušo. Simbolno po smrti poljubi njegovo glavo, kar prikaže njeno gorečo ljubezen.

9. ALI SE PRI SALOMI STOPNJUJEJO UŽALJENOST, MAŠČEVALNOST IN KRUTOST? Ja

10. ZAKAJ STORI SIRIJEK SAMOMOR? KAKO SE ODZOVE SALOMA? KAJ PA HERODIADIN PAŽ?

Ker je zaljubljen v Salomo a ona njegovo ljubezen zavrača saj je zaljubljena v preroka. Ko to sirijec ugotovi se zapode. Paž je pri tem zelo šorikan in prizadet, Saloma se pa zanj sploh ne zmeni saj v svojih očeh vidi le preroka.

11. V ČEM JE SALOMINA TRAGIČNOST IN ZAKAJ JE WILDE SVOJO DRAMO POIMENOVAL TRAGEDIJA?

Kaže se v tem, ker Salona kot glavni junak na koncu umre.

12. V DELU JE IZPOSTAVLJENA BARVNA SIMBOLIKA. KATERE BARVE PREVLADUJEJO ? KAKŠEN JE NJIHOV UČINEK?

V barvi prevladujejo rdeča, črna, bela in škrlatna, ki se pojavijo pri opisovanju kamnov, ki naj bi jih dal Herod Salomi ter v opazovanju lune.

Rdeča predstavlja barvo ljubezni, poželenja in strasti. Bela predstavlja lepoto kot celoto, nekaj kar občudujejo. Črna barva – barva ki človeka straši, škrlatna – barva kraljev (kralji nosijo škrlatna ogrinjala)

13. SLOG DELA JE IZRAZITO POETIČEN, NASLANJA SE NA SVETOPISEMSKO METAFORIKO V PSALMIH IN VISOKI PESML. TUDI RITEM STAVKOV JE PRECEJ IZRAZIT, TAKO DA PREHAJA V RIMIZIRANO PROZO. POIŠČI NEKAJ PRIMEROV ZA UPORABO PARALELIZMA ČLENOV IN DRUGIH SLOGOVNIH SREDSEV, S KATERIMI WILDE SLEDI SVOJIM ESTETIČNIM IN LARPURALIRISTIČNIM NAČELIM V UMETNOST (KAJ JE ESTETICIZEM IN LARPURLARTIZEM?)

ESTETICIZEM – posebno večkratno poudarjanje lepega v umetniškem delu

LARPURLATIZEM – to, da je funkcija umetnosti izključno estetska

PARALELIZEM ČLENOV – na mestu ko Saloma prosi Johanaana naj ji pusti ga poljubiti ('Naj te poljubim na usta'), ko zahteva svoje plačilo za ples (po dvakrat ponovi 'Glavo Johanaana' in 'Daj mi glavo Johanaana'), med pogovorom med prvim in drugim vojakom se večkrat pojavi stavek 'Da, mračen se zdi.' kot odgovor na vprašanje enega drugemu ali se mu zdi tetrah mračen. Herodiada večkrat da ukazati naj nekdo utihne, pri prigovarjanju Salome naj ne pleše pa večkrat ponovi 'Ne maram, da zapleše'. Herodiadin paž pa venomer ponavlja, da mladi sirijec ne sme tako gledati Salome in da bo prišla nesreča ('Preveč jo gledaš. Tako ne smeš gledati ljudi ... lahko pride nesreča')

Estetikost poudarja predvsem z uporabo okrasnih pridevkov ('beli pavi, pozlačeni kljuni, vino božje, zlate oči, ...) in primerjavami (lepa kot kraljica, telo belo kot lilija, usta kot škrlatni pas, ...)

14. SALOMA JE DEKADENČNA DRAMA. V ČEM SE KAŽEJO DEKADENČNE ZNAČILNOSTI, ČE JE DEKADENCA SMER, KI POUĐARJA PREDVSEM IZJEMNE, BOLESTNE, PATOLOŠKA, PA TUDI PREVERZNE POTEZE V DOŽIVLJANJU SVETA, KI BRALCA ESTETSKO PRESENETIJO, OMAMIJO, SAJ POMENIJO NASPROTJE POVPREČNI MEŠČANSKI STVARNOSTI?

Motivi jemani iz Svetega pisma se nanašajo na, po krščanski veroizpovedi, nemralnost poroke med Herodom in Herodiado, na Apokalipso in velikokrat poudarjajo slabe človeške lastnosti (namigovanje na Narcisa in njegovo samovšečnost). Opisana sta tudi motiv samomora in in poljuba odsekane glave kar vsekakor pripomore k pretresljivosti besedila in v nas morda vzbuja celo gnus.